

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. III. Pœnitentia non obligat per se peccatorem, sub novo ac speciali peccato mortali, pro prima opportunitate post peccatum commissum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

An Pœnitentiæ obliget pro prima opportunitate.

quid etiam pro prima opportunitate post peccatum commissum? Non puto, & ideo erit

CONCLUSIO III.

Pœnitentiæ non obligat per se peccatorem, sub novo ac speciali peccato mortali, pro prima opportunitate post peccatum commissum.

44. Probatur conclusio ex usu & sensu fidelium.

Hæc Conclusio efficacissimè probatur ex usu & sensu omnium fidelium, qui nunquam consentunt dilationem Pœnitentiæ, nisi fuerit ultra tempus, ab Ecclesia præscriptam, neque de ea à Confessariis interrogantur. Dicere autem, id provenire ex minus perfecta instructione pœnitentium, & Confessariorum, est malè sentire de tota Ecclesia, quæ hujusmodi defectum, optimè novit, & tamen negligit corrigere, cum facile possit.

45. Probatur ex inconvenientis, quæ sequuntur ex sententiâ opposita.

Probatur Conclusio secundò; quia ex contraria sententiâ sequitur, quemlibet peccare mortaliter, qui cum sola Attritione, cognita ut tali, accedit ad Sacramentum Pœnitentiæ, quoniam regulariter intercedit aliqua mora inter dolorem, & receptionem Sacramenti, in quo tempore debuit secundùm adversarios elicere Contritionem charitatis perfectam, alioquin peccatorem mortaliter; adeòque implicat vera Attritio, seclusâ ignorantia, utpote quæ secundùm Tridentinum sess. 14. c. 4. debet excludere voluntatem peccandi, ut patet ex dictis Sect. præced.

Olim Catechumeni non baptizabatur nisi in Paschate, & Pentecoste.

Præterea sequitur, olim Baptismus non fuisse collatum adultis ad primam gratiam, ad quam tamen principaliter institutus est. Probatur Sequela, quia olim Ecclesia non permittebat Baptismus Catechumenorum, nisi in Paschate, & Pentecoste, tenebantur autem Catechumeni secundùm Adversarios statim conteri de peccatis actualibus; conteri, inquam, sufficenter ad justificationem, aut saltem elicere amorem Dei propter se super omnia, quo justificarentur à peccato originali, si fortè illo solo infecti essent.

46. Tertio probatur Conclusio à priori, quia præceptum

Dico, Quo iustificarentur, quia non quaeritur hic de simplici retractatione peccati, sed de tali retractatione, quæ peccator constituitur extra periculum æternæ damnationis; nam unum ex fundamentis Adversariorum, propter quæ requirunt Pœnitentiæ statim post peccatum admissum, est, ne homo se exponat tempore intermedio periculo æternæ damnationis, de quo statim.

Solum præmitto tertiam probationem nostræ Conclusionis, idque à priori; quia videlicet præceptum Pœnitentiæ est affirmativum, quod non obligat pro semper, sed pro determinato tempore (intellige ad actum post-

vum, secus ad negationem propositi non pœnitendi) non est autem ullum fundamentum solidum asserendi, tempus determinatum præcepti Pœnitentiæ esse illud, quod immediate sequitur peccatum; ut jamjam ostendo, clarè solvendo omnes objectiones Adversariorum, & per consequens infirmando eorû fundamenta.

Obijciunt ergo primò: Scriptura Sacra pluribus locis admonet peccatores, idque gravissimis verbis, & sub comminatione gravissimæ pœnæ, ne differant Pœnitentiæ, Isa. 65. v. 12. Omnes in cade corruetis, pro eo quod vocavi, & non respondistis, locutus sum, & non audistis. Jeremiæ 8. v. 6. Nullus est qui agat Pœnitentiæ super peccato suo dicens, quid feci? Et infra v. 12. Confusi sunt, quia abominationem fecerunt, quin immo confessione non sunt confusi, & erubescere nescierunt: idcirco cadent inter corruentes, in tempore visitationis suæ corruent, dicit Dominus.

Respondeo; in his, & similibus Scripturis agitur de perseverantia in peccato actuali, Nam Isa. 65. immediate subnectitur: Es faciebatis malum in oculis meis, & quæ volui elegisti, Similiter Jerem. 8. v. 6. continuò atroxitur: Omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium. Immediatè autem præcedit: Attendi & auscultavi, nemo quod bonum est loquitur. Et n. 10. sic lego: Dabo mulieres eorum exteris, agros eorum hereditibus, quia à minimo usque ad maximum omnes avartiam sequuntur, à Propheta usque ad Sacerdotem cuncti faciunt mendacium, Jam autem Conclusio loquitur de dilatione Pœnitentiæ, cessante omni affectu actuali erga peccatum præteritum.

Sileo, Scripturam sacram subinde damnare impœnitentiam pro tempore debito, unde Jerem. loco citato n. 7. ait: Nilvius in calo cognovit tempus suum, turtur, & hirundo, & cicoma custodierunt tempus adventus sui: populus autem meus non cognovit iudicium Domini. Id est, non observavit tempus Pœnitentiæ, puta præsentis sæculi, sed impœnitens permanit usque ad iudicium Domini post hanc vitam, quando non est amplius locus Pœnitentiæ. Sanè tempus Pœnitentiæ necessariè esse illud, quod actum subsequitur peccatum commissum, nusquam gentium Scriptura exprimit.

Obijciunt secundò ex ratione: Qui à Deo excitatus ad pœnitendum de peccatis commissis, ex templo non pœnitet, cenletur habere affectum actualem ad peccatum præteritum: ergo graviter peccat, juxta quantitatem, & qualitatem peccati præteriti.

Respondeo neg. Anteced. Siquidem longè diversum est, complacere sibi in peccato præterito, de quo ordinariè se accusant pœnitentes, & interrogantur à Confessariis, diversum, inquam, ab eo, quod est non retractare peccatum præteritum, quod communiter provenit ex infirmitate spiritûs, de qua non solent pœnitentes se accusare, nec Confessarii interrogare.

Deinde

Pœnitentiæ est a mortali.

47. Obijciunt Scripturam Isa. 65. & Jer. 8.

50. Malitia

Mortis

Respondeo, quod iustitiam de peccato pœnitentiæ in peccato actuali.

51. Peccati

48. Scripturam aliquando damnantem peccatum pro tempore debito.

Mortis appetit, qui immo dicitur peccatum peccati, peccati, peccati.

49. Obijciunt quod ex ratione.

Respondeo quod aliud sit complacere sibi in peccato peccato aliud non retractare illud.

52. Peccati peccati, peccati, peccati.

Deinde potest contingere, quod aliquis ex timore penæ habeat affectum contrarium, ad eam efficacem, ut excludat voluntatem peccandi, cum spe veniæ; & tamen si non confitetur, permanet in peccato habituali. Quis autem dixerit, eum tunc de novo peccare mortaliter, quia non suscipit Sacramentum Pœnitentiæ, aut saltem non elicit Contritionem charitate perfectam, quâ Deo reconcilietur, atque Sacramentum actu suscipiat? Liqueat profecto, quod nullatenus dici possit, talem peccatorem sibi complacere in peccato præterito.

Quin immo, respondet aliquis, debet dici sibi complacere in peccato præterito; vult enim permanere in peccato habituali.

Respondet, vult permanere ex affectu erga ipsum peccatum; nego; ex alia causa, v. g. propter difficultatem Confessionis, aut Contritionis charitate perfectæ, concedo totum. Ergo complacet sibi in peccato præterito, id est, vult peccatum præteritum, nego Confessionem; sed, quia nunc non vacat ipsi, non vult nunc pro eo satisfacere per actum Pœnitentiæ justificativum. Alioquin dilatio Pœnitentiæ justificativæ contraheret malitiam singulorum peccatorum præteritorum, sicuti contrahit explicita volitio, quâ aliquis vult se peccasse omnibus istis peccatis, quod supra quam cuique creditibile est. Ideo

Obijciunt tertio: gravius est iactura spiritualis, quam temporalis; atqui uniusquique debet se liberare à morte corporali, vel à illâ miserâ: ergo multò magis à morte spirituali: ergo à peccato habituali, quod est mors spiritualis.

Respondent quidam, disparitatem esse, quod homo sit Dominus vitæ spiritualis, secus corporalis. Verùm hæc disparitas ad summum probat, auferre sibi vitam corporalem fore peccatum contra iustitiam, secus auferre sibi vitam spiritualem. Interim tamen manet, quod auferre sibi vitam spiritualem, sit contra propriam charitatem, quæ obligat unumquemque ad evitandum quodcumque malum sive corporis, sive animæ, quantum commodè fieri potest. Ergo obligat ad Pœnitentiam, necessariam recuperandæ vitæ spiritualis, per peccatum amissam, quantum commodè fieri potest; atqui peccator potest commodè, saltem in aliquo casu, statim post peccatum, vitam spiritualem amissam per Pœnitentiam recuperare: ergo tenetur sub gravi obligatione, sive sub novo peccato mortali; cum mors spiritualis sit gravissimum damnum, reddens hominem obnoxium æternæ damnationi.

Eccè nodus gordius, qui non tam facile dissolvitur aut dissecatur, sicut aliqui putant. Nam quod respondent: In bonis corporis, licet ego non possim illa mihi auferre, non tamen teneor impedire, ne alii mihi ea iuste, vel iniuste auferant; immo possum cum me-

rito id aliquando permittere, & optare.

Item, licet ego possem mihi manum amissam, aut vitam corporalem restituere, non peccarem differendò restitutionem per aliquod tempus, saltem graviter: ergo similiter in vita animæ, licet non possim licite eam mihi auferre, non tamen teneor statim procurare ejus recuperationem, saltem sub gravi obligatione; gravius enim multò malum est, mori spiritualiter per peccatum, quàm in ejusmodi statu aliquamdiu perseverare. Hæc, inquit, responso non satisfacit.

Siquidem unde constat, differre restitutionem vitæ corporalis per aliquod tempus, ubi, & quando commodè posset restitui, non esse novum peccatum mortale? Tamen minus, quàm primò vitam corporalem auferre. Vel si dilatio restitutionis non est peccatum mortale, cur erit peccatum mortale, primò auferre vitam corporalem, quando post modicum tempus vita est restituenda? Cumque peccator, adjutus à Deo, statim post peccatum commissum, possit gratiam deperditam recuperare, cur erit peccatum mortale contra charitatem propriam, primò illam auferre?

Nonne qui auferit à proximo suo centum aureos, illicò restituendos, peccat mortaliter contra iustitiam, aut charitatem? Hercule tamen res quæ auferuntur, in se sit notabilis, tamen damnum, quod per illam ablationem proximo infertur, videtur leve, scilicet carentia illius pecuniæ ad unum quadrantem. Ergo similiter, tamen si gratia, quæ per peccatum amittitur, in se sit materia notabilis, tamen carentia ejus ad unum quadrantem, non videtur notabile incommodum, ut propterea aliquis peccet mortaliter contra propriam charitatem; illam carentiam primò procurando.

Hinc Arriaga disp. 18. n. 16. Respondet, inquit, physicam ablationem gratiæ, si consideretur tantum ad tempus, non debere judicari grave damnum; unde si haberet quis potestatem, physicè eam in se destruendi; & deinde recuperandi, non patærem eum peccaturum, si eam ad tempus in se destrueret; ut bene dixit Lugo; etiam non peccaturum eum, qui licet possit statim frui visione beatâ, id tamen liberè ad unum vel alterum annum differt. Hæc ille.

A quo si peto, quare ergo peccatum mortale est grave damnum spirituale hominis? Respondet n. 15. Quia ipsum defendat & deturpat, unde etiam homo tunc peccaret contra charitatem in se, non quidem ob periculum damnationis, sed propter gravem indecentiam, quam secum adfert peccatum.

Sed contra; unde constat illam indecentiam esse grave damnum; quando solum durat ad breve tempus? Vel si est grave damnum, ad unum quadrantem seipsum primò privare decore gratiæ, quare non similiter erit damnum grave, privationem liberè & voluntariè absque ulla causa ad unum quadrantem continuare?

mea corpore
tali.

53.
An sit peccatum mortale differre restitutionem vitæ corporalis per aliquod tempus?

54.
Responso Arriagæ: physicam ablationem gratiæ tantum ad tempus, non esse grave damnum.

Quare peccatum mortale sit grave damnum spirituale.

55.
Objectiones

penitentia
47.
Objectiones
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

Responsio
Attinge.

Respondet Arriaga; quia in carentia bonorum procuranda, aut non causanda, non tam facile reperitur peccatum, quam dum mala positiva voluntariè quis incurrit. Sic in omnium sententia, quantumvis ipsa gratia habitualis sit maximum bonum, ac proinde augmentum illius sit etiam bonum maximum, juxta illud principium: *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis*; si enim gratia ad 8. est magnum bonum, profectò duplicatio illius erit duplò majus bonum; non tamen propterea negligere voluntariè illud augmentum, est peccatum; alioquin quoties omitterem actum bonum, aut intensiorem illius, quo augere possem eam gratiam, peccarem graviter, quod tamen falsissimum est; nam etiam sine veniali peccato possunt omitti opera consilii, & multiplicatio actuum bonorum, quibus incredibiliter augeri indubiè posset gratia habitualis, & per illam beatitudo. Constat igitur ex eo, quòd ad tempus protrahatur ea gratiæ carentia, non sequi novum peccatum in homine; ac proinde non ideo obligari nos ad faciendam statim Pœnitentiã post peccatum. Hactenus præfatus Auctor.

56.
Impugnatur
ab Auctore.

Sed ut mihi videtur, satis inconsequenter, videlicet à physica carentia gratiæ, ad carentiam moralem, quæ concomitatur peccatum, & ratione ejus deturpat seu positivè descendat animam, & ideo est positivum malum hominis, quod teneor avertere, quantum commodè fieri potest, cum physica illa carentia tantum sit malum negativum, seu carentia alicujus boni possibilis & non necessarii. Jam autem charitas non me obligat ad procurandum omne bonum possibile.

57.
Responsio
Lugonis ad
objectiones
principales.

Quid ergo ad objectionem principalem? Mors actualis peccati, inquit Card. Lugo disp. 7. n. 218. affert novum malum gravissimum, & novum ac maximum periculum salutis æternæ: qui enim peccat mortaliter certus manet de peccato, & incertus de sufficientia suæ Pœnitentiæ, & gratiæ recuperatione, atque ideo dubius de sua salute, cui dubio & incertitudini se exposuit peccando actualiter, quod negari non potest, quin sit gravissimum detrimentum, & dignum quod omni prorsus diligentia vitetur.

58.

At verò perseverantia in peccato habituali per aliquod tempus, non affert aliquod novum periculum gravissimum, quia qualem Pœnitentiã posset homo hodie agere, talem, & eadem ferè facilitate, poterit agere crastinà die; nec magis certus aut securus maneret de sua salute per Pœnitentiã hodiernam, quam manere potest cras per Pœnitentiã crastinam: unde non est mirum, si gravius obligetur ex charitate erga se, ad vitandam mortem actualis peccati, quam ad impediendam perseverantiam peccati habitualis. Hæc ille.

Sed numquid bene sequitur: gravius obligor ex charitate erga meipsum, ad vitandam

mortem peccati actualis, quam ad impediendam perseverantiam mortis habitualis; ergo non obligor graviter ad impediendam perseverantiam mortis habitualis? Constat illam consequentiam esse illegitimam: nam licet gravius peccatum sit primò auferre centum aureos, quam jam ablatos non restituere, statim atque commodè possunt restitui; tamen indè nequaquam sequitur, illam omissionem restitutionis non esse peccatum mortale contra justitiam, & charitatem proximi, quia ommissio restitutionis ferè æquivaleret primæ oblationi.

Dico, *Ferè*; quia certum est ex multis causis cohonestari omissionem restitutionis, ex quibus tamen non redderetur licita prima ablatio. Ergo consimiliter, quamquam nunquam liceat sibi ipsi inferre mortem peccati actualis, tamen non dubito, quin aliquando homo possit exculari ab omni peccato, tamen non illicò impediat perseverantiam mortis habitualis.

Si dixeris; omissionem restitutionis centum aureorum ad breve tempus, etiam sine justa causa, solum esse peccatum veniale contra justitiam, & charitatem proximi; consequenter dicam ego, perseverantiam in peccato habituali ad breve tempus, etiam sine justa causa, solum esse peccatum veniale.

Sed tunc volo scire, quare prima ablatio centum aureorum, cum æquali certitudine restitutionis post breve tempus, sit peccatum mortale contra justitiam & charitatem proximi; & similiter prima ablatio gratiæ, post breve tempus æquè certò restituendæ, peccatum mortale contra propriam charitatem. Et idem quaero de abscissione membri, & occisione, seu morte corporali propria, vel aliena.

Nonne videmus quosdam bibere venenum aut vulnerare seipsum, ut ostendant efficaciam & præstantiam medicinarum, quibus integra sanitas post paucas horas restituitur? Et tamen nemo propterea dicit, illos peccare mortaliter contra propriam charitatem. Si ergo aliquis à Deo accepisset gratiam curatum, imò gratiam seipsum, & alios à morte resuscitandi, putas peccaret mortaliter se, vel alios mutilando aut occidendo, ut tali viâ ostendat gratiam, sibi à Deo concessam?

Interim quia de via ordinaria mors corporis est irreparabilis; similiter quia abscissio membri non potest reparari sine magnis doloribus, & non nisi post longum tempus; ideo sibi vel alteri mortem inferre corporis, aut membrum abscindere, regulariter censetur peccatum mortale.

Porrò mors spiritalis, numquid & hæc de lege ordinata est irreparabilis, aut non nisi post longum tempus potest reparari? Liqueat profectò quòd non. Nam, ut voluit Adversarius, statim post peccatum commissum obligor ad Pœnitentiã reparativam: ergo de lege ordinata illa est possibilis.

Cardi-

Cardinalis supra n. 219. sic inquit; Charitas erga nos ipsos non obligat ad vitandum quodcumque malum; etiam si sit secundum se grave, & sufficiens materia ad hoc, ut circa proximum esset obligatio gravis illud vitandi: ut constat in fama, ad quam procurandum, & conservandam, non semper tenetur ex charitate erga me, & tamen semper tenetur ex charitate ad impediendum, si commode possim, ne proximus bonam famam amittat, etiam si sciam post annum v. g. famam esse recuperandam: quia nimirum proximus illud malum patitur in vitus, & uniusquisque vult juvari ab aliis, quando in vitus cogitur ejusmodi detrimenta pati.

Quamvis ergo perseverantia in peccato habituali per mentem v. g. sit grave malum & sufficiens, ut peccaret mortaliter, qui illud malum desideraret, aut ex industria aliter procuraret; non est tamen malum ita grave, ut tenetur aliquis ex charitate erga seipsum, illud detrimentum omnino impedire, etiam non sit circa bona omnino necessaria. Haec usque Eminentiissimus.

Verum qua conventio sanæ ad gratiam? Nam ita homo est dominus suæ famæ, ut etiam subinde licite possit seipsum primo infamare. Numquid etiam primo auferre sibi ipsi gratiam? Patet quod non. Cur hoc; nisi quia gratia est bonum necessarium, fama autem non? Patet, majus peccatum esse, proximo auferre gratiam, quam sibi ipsi, idque quia non possum dum volo, proximo gratiam restituere, quemadmodum mihi ipsi. Interim utrumque est peccatum mortale.

Ergo licet sit majus peccatum procurare alteri perseverantiam in peccato habituali, quam sibi ipsi; quia sibi ipsi potest homo adjutus à Deo restituere gratiam, non sic alteri; equidem utrumque potest esse mortale; sicuti quamvis gravius peccatum sit occidere hominem invitum, quam consentientem, tamen utrumque est peccatum mortale.

Et verò qua tanta differentia inter novum malum, & malum continuatum pro illo tempore, quo commode potest impediri, ut illatio novi mali sit peccatum mortale, & continuatio solum veniale?

Hinc Arriaga disp. 18. n. 15. Respondeo, inquit; quidquid sit de damnis corporis; quæ physice continuantur (in quibus fortasse erit eadem ratio pro secundo instanti; quæ pro primo) in peccato tamen aliam longè rationem esse; nam permanentia habitualis non est continuatio peccati aut damni, ut continuatio physici doloris, est continuatio ejus damni; & continuatio cæcitatibus, est propriè continuatio ejus damni, quod fuit in primo instanti: hoc enim modo sola continuatio ipsa libera peccati actualis protrahit malitiam; quæ sine dubio augeat de novo æqualiter illud peccatum;

quoties est nova libertas; ut è contrario libera continuatio boni operis augeat meritum.

Non hoc modo protrahitur malitia per durationem peccati habitualis; in eo enim permanentia culpæ delimitur per solam denominationem extrinsecam ab actione præterita; & licet de facto Deus odio habeat hominem in habituali manentem, non tamen eo quod nunc malè operetur (ut patet quando dormiens, manens in habituali, odio habetur à Deo) sed quia tunc odium durat propter malam operationem præteritam: dum ergo in habituali dormit quis, est quidem reprehensibilis, non tamen quia dormiens faciat aliquid contra rationem; aut quia malè operetur; sed quia malè operatus fuit: non ergo inferri sibi nunc ullum damnum, sed intulit.

Tota ergo indignitas & indecentia illius damni fuit in fieri ipsius peccati; jam autem quod odium Dei in me diutius duret aliquantulum, eo quod non ago Penitentiam, non est gravis indecentia; ac proinde non tenetur ad illud statim per Penitentiam auferendum. Haec usque Arriaga.

At qua conventio hominis dormientis, qui defectu libertatis non potest peccare, ad eum, qui voluntariè & liberè omittit Penitentiam, per quam posset odium Dei avertere? Nonne bene sequitur, injustus retentor revalentæ non peccat eo tempore quo dormit; ergo etiam non peccat in vigilia, quando posset commode rem acceptam restituere, & negligit restituere?

Neque hic quaeritur, an negligens Penitentiam peccat priori peccato, quo incurrit carentiam gratiæ, v. g. peccato injustitiæ, luxuriæ &c. suppono enim eum communi sententia quod non; sed an peccat præcisè contra propriam charitatem, adedque quasi novo peccato; non advertendo à seipso malum istud, scilicet carentiam gratiæ; quando alioquin commode potest eam avertere.

Et sanè admittere, videtur Arriaga peccatum veniale, & si multum diutius duret in me odium Dei, debet admittere peccatum mortale. Cur non etiam, si diutius aliquantulum? Quia; inquis; non est gravis indecentia.

Verum hæc est petitio principii; nam Adversarii asserunt, gravem esse indecentiam contra propriam charitatem; unâ horâ perseverare in peccato habituali, & per consequens perseverare objectum odii divini; sicuti est gravis indecentia pro unâ horâ tantum se primo constituerè objectum odii divini; vel assignanda ratio disparitatis.

Meo judicio non potest melior assignari, quam communis sensus fidelium, qui plurimum attendi debet ad æstimandam materiæ quantitatem; quippe, ut habet proverbium:

Probatur ex
empio dormientis;

64.
quod reja
ciatur ab
Auctore.

65.
Ratio quam
re sit gravis
indecentia
constituerè
se primo

65.
Ratio quam
re sit gravis
indecentia
constituerè
se primo

Vox

obiectum
oculi divini,
secus ad
parvum
tempus per-
fervare tale
obiectum.

Vox populi, vox Dei, id est, per communem consensum populi, & potissimum illorum, qui ex professione sua tenentur ceteros instruere de gravitate, & levitate peccatorum, censetur Deus voluntatem suam, graviter, vel leviter obligandi, indicare; ut sciam, quod lex naturalis scripta sit in cordibus hominum, & lumen naturale dicet, quid hic & nunc oporteat agere.

Profecto nequimus hoc tempore, in dubiis obligationibus certiores habere notitiam, quam per consensum populi, & Doctorum; cum Deus amplius, nec per seipsum, nec forte per Ecclesiam, novas faciat revelationes. Ne ergo semper maneamus dubii de gravitate, & levitate materiæ seu peccati contra legem naturalem, consultissimum est sequi commune iudicium de illa gravitate, vel levitate.

Sensui
communi
non potest
derogare
paucorum
DD. contra
sua opinio.

Quocirca in principio Conclusionis pro efficacissima probatione illius posuimus communem sensum, tum penitentium, qui non solent se accusare de dilatione Pœnitentiæ, tum Confessoriorum, qui non solent de ea penitentes interrogare. Neque huic communi sensui derogare potest, aut eum infringere, paucorum Doctorum contraria opinio.

66.
Obiectio.

Dices, sed neque penitentes solent se accusare de peccato mortali contra propriam charitatem, quod committunt, dum actualiter peccant peccato injustitiæ, luxuriæ, aut simili; nec Confessarii de illo peccato solent interrogare.

Solutio.

Respondeo; satis exprimi illud peccatum in confessione, quando exprimitur specifica malitia gravis, v. g. gravis injustitia, mortalis luxuria &c. Nam in hoc distinguitur gravis injustitia à levi, mortalis luxuria à veniali, & sic de aliis, quod injustitia mortalis adferat mortem spirituales animæ, secus injustitia venialis; ergo qui confitetur injustitiam mortalem, abundantissimè exprimit malitiam gravem contra charitatem propriam, quæ utique in nullo alio consistit, quam in occisione spirituali animæ.

Qui confi-
retur inju-
sticiam
mortalem,
hoc ipso sa-
tis exprimit
malitiam
gravem
contra cha-
ritatem.

Nonne si aliquis seipsum corporaliter occidisset, & resuscitatus confiteretur suum peccatum, distinctè deberet exprimere peccatum contra propriam charitatem? Numquid sufficeret dicere: *Me ipsum occidi corporaliter*? Planè; ergo sufficienter confitetur peccatum contra propriam charitatem, qui exprimit occisionem spirituales; illam autem semper exprimit, quando significat malitiam mortalem. Sed pergamus ad alias objectiones.

67.
Quarta ob-
jectio.

Obijcitur ergo quartò: magis obligor ex charitate erga meipsum, quam respectu proximi; atqui correptio & correctio fraterna debet statim adhiberi quantum commodè potest; ergo &c.

Responsio.

Resp. ad Minorem: Peccatum omnino

actu præteritum, permanens solo reatu, sine periculo relapsus, non est materia, saltem gravis, correctionis fraternæ pro prima opportunitate, nisi in casu, quo si hodie v. g. non resurgat frater meus ex illo peccato, neque resurgat, quando ad hoc sub mortali obligabitur.

Colligitur ex Scriptura Eccli. 19. v. 13. 14. & 15. *Corripe amicum, ne forte non intellexerit, & dicat: Non feci: aut si fecerit, ne iterum addat facere. Corripe proximum, ne forte non dixerit: & si dixerit, ne forte iteret. Corripe amicum: sæpe enim fit commissio.* Ergo peccatum futurum est materia correptionis, & non omnino præteritum, quod non timetur continuandum, aut iterandum.

Cum igitur frater meus non teneatur sub gravi obligatione statim resurgere per Pœnitentiam, ut docet Conclusio, nisi forte ex dilatione oriatur periculum subtractionis divinæ gratiæ, & exinde periculum, ne possit postea tempore debito pœnitere, si, inquam, ipse non tenetur statim resurgere, cur ego teneor ipsum statim corripere? Non video sufficientem rationem.

Unde & Christus Matth. 18. ubi tradit præceptum correptionis fraternæ v. 15. 16. & 17. solum loquitur de illa correptione, quam alter non potest respuere. Si, inquit, peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te, & ipsum solum, si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: si autem te non audierit, adhibe tecum adhibe unum, vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos; dic Ecclesiæ. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.

Ergo ex mandato Christi non teneor corripere eum, qui non tenetur audire. Sed in casu proposito frater meus non tenetur audire, saltem sub gravi obligatione; ergo nec ego sub gravi obligatione corripere.

Secludo semper periculum non consistendi tempore debito (in Paschate v. g. vel articulo mortis) aut aliàs non resurgendi à peccato habituali; enim verò sicuti in illo periculo ego teneor corripere, ita & frater meus tenetur audire.

Si dixeris; teneor aliquem eripere ex miseria corporali, etiam quando ipse non tenetur se eripere: ergo etiam ex miseria spirituali.

Resp. neg. Conseq. do disparitatem; quia miseria spiritualis est voluntaria, corporalis autem potest esse necessaria, ita ut homo tamen vellet, non posset seipsum ab illa liberare. Interim si & corporalis foret omnino voluntaria, dico consequenter, quod non teneor fratrem meum ab illa liberare, quando ipse liberationem meam non tenetur acceptare; id est, quando rationabiliter potest velle, & vult in illa miseria permanere.

Peccatum futurum est materia correptionis, & non omnino præteritum. Eccli. 19.

71. Causa 2. 2. 2.

68. Christus Matth. 18. loquitur de correptione, neque sit peccati tibi.

72. Inquit.

73. Inquit.

69. Inquit.

Solutio.

74. Inquit.

Hinc

Hinc non obligor extrahere bovem alienam jacentem in fovea, quando Dominus rationabiliter vult bovem in ea permanere, sed si irracionabiliter. Cumque sapiens possit Dominus rationabiliter velle jacturam rerum temporalium, nunquam autem possit rationabiliter velle, per peccatum actuale amittere gratiam divinam, consequens est, ut correctio fraterna semper obliget, si caetera ad hinc ad impediendum peccatum mortale actuale proximi; sed subsidium in rebus temporalibus.

Fieri etiam potest, ut teneat subvenire proximo in rebus temporalibus, est non obliget erga seipsum, quia videlicet vel proximus absolute est involuntarius, vel irracionabiliter voluntarius, ego autem voluntarius rationabiliter.

Sed contra, reponit aliquis, & erit obiectio quinta: Carentia gratiae habitualis adfert novum peccatum mortale actuale juxta illud D. Gregorii homil. 11. in Ezech. Peccatum quod per Penitentiam citius non deletur, aut peccatum est, aut causa peccati simul & pena peccati. Omne enim quod prius committitur, peccatum est. Sed si citius penitendo non tergitur, iusto iudicio omnipotens Deus obligatam peccatis mentem, etiam in culpa alteram permittit cadere, ut qui stendo & corrigendo nobis mundare quod feci, peccatum incipit peccato cumulare. Peccatum ergo quod Penitentia lenienter non diluitur, peccatum simul est, & causa peccati, quia ex illo oritur, unde adhuc peccatoris animus obligetur. Huculque D. Gregorius.

Respondeo; haec & similia multa, quae ibidem docet D. Gregorius, ad summum probare, non posse admodum diu differri Penitentiam post peccatum commissum, non autem illico esse necessariam. Colligo ex verbis immediate praecedentibus: Distincta, inquit, sunt omnipotentis Divinitatis. Et qui peccatorem diu expectat ut redeat, non redeuntis atque contemnentis ponit adhuc, ubi gravius impingatur.

Nota ly diu, & ly contemnentis. Sanè non cenletur contemnerè misericordiam divinam, qui redit tempore ab Ecclesia praescripto, differens suam Penitentiam ex aliqua infirmitate mentis, seculo omni actuali affectu ad peccatum.

Non ignoro doctrinam Concilii Milevitani cap. 5. Placet, ut quicumque dixerit, ideo nobis gratiam infirmitationis dari, ut quod facere per libetum habemus arbitrium, facilius possimus implere per gratiam, tamquam etsi gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen possimus etiam sine illa implere divina mandata, anathema sit.

Sed nihil ad propositum nostrum; agit quippe Concilium contra Pelagianos, qui volebant hominem propriis naturae viribus, sine auxilio gratiae actualis, non tantum unum, aut alterum, sed etiam omnia mandata divina posse implere sicut oportet, ut ad vitam perveniat sempiternam.

Unde illico subnequitur: De fructibus enim mandatorum (qui sunt vita aeterna, juxta illud Christi Matth. 19. v. 17. Si vis ad vitam ingredi serva mandata.) Dominus loquebatur, ubi non ait, sine me difficilius potestis facere, sed ait, sine me nihil potestis facere. Joan. 15. v. 5.

Hinc Concilium Araucanicum II. c. 17. Si quis per naturae vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vitae aeternae, cogitare ut expedit (scilicet ad salutem aeternam) aut eligere, sive salvari, id est, evangelicae praedicationi consentire posse confirmat, absque illuminatione & inspiratione Spiritus sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo, & credendo veritati; haeretico fallitur spiritu, non intelligens vocem Dei in Evangelio dicentis: Sine me nihil potestis facere.

Sed numquid ex his testimoniis bene inferatur: ergo homo carens gratia habituali, nisi illico respiciat, peccabit novo peccato mortali? Sanè peccatoribus non deesse gratias actuales, non tantum sufficientes ad implenda omnia mandata divina, sed etiam efficaces, evidentissimè ostendit eorum perfecta ad Deum conversio per veram Penitentiam. Deum autem ad primum peccatum mortale & subtrahere omnem gratiam efficacem ad caetera praeccepta observanda, nisi homo quantum primum agat Penitentiam de peccato commissio, quis credat? Certè experientia contrarium docet.

Fateor, quod hominibus iustis, utpote amicis & filiis Dei, magis sit debita (ut sic loquar) divina protectio ab insidiis demonum, aliisque obstaculis, nec non interna actualis gratia ad vitanda longo tempore peccata mortalia, quam peccatoribus Dei inimicis, & ab eo extraneis: interim tamen nequit statui determinatum tempus, quo peccator, in malo statu perseverans, à novo mortali praeteretur; adeoque periculum de novo mortaliter peccandi, utpote remotum, & planè incertum, non concernens rem aliquam, aut casum particularem (unde potest homo in singulari occasione putare, se non relapsurum) hoc, inquam, periculum nequit obligare sub novo peccato, mortali, ad Penitentiam justificativam, statim post primum peccatum mortale commissum.

Obicitur sextò; dilatio Penitentiae quantumque sine justa causa, videtur graviter repugnare legibus amicitiae, & reverentiae Deo debitae. Numquid enim qui peccavit peccato infidelitatis, tenetur statim iterum credere? Immo tametsi non peccasset peccato infidelitatis, equidem si Deo aliquid dicenti, non statim crederet, graviter peccaret.

Deinde si filius graviter offensus Patrem, aut servus Dominum, nonne graviter de novo offendunt, si absque ulla causa differant, etiam ad modicum tempus, petitionem veniam?

Matth. 19.
Joan. 15.

74.
Un nec do.
Arauc.
Conc.

Peccatori-
bus non
semper de-
est gratia ad
implenda
omnia man-
data divina
75.
Hominibus
iustis ma-
gis debetur
gratia actu-
alis, quam
peccatori-
bus.

76.
Sexta obje-
ctio, quod
dilatio pen-
itentiae
graviter re-
pugnet leg-
ibus amicitiae
& reverentiae
Deo debitae.

77.
Sexta obje-
ctio, quod
dilatio pen-
itentiae
graviter re-
pugnet leg-
ibus amicitiae
& reverentiae
Deo debitae.

78.
Sexta obje-
ctio, quod
dilatio pen-
itentiae
graviter re-
pugnet leg-
ibus amicitiae
& reverentiae
Deo debitae.

Ref-

sine
item
por-
non
eque
liga-

13.
Peccatum
futurum et
materiam
consequens
est, & non
omnino
praesentem.
Ezech. 19.

sub
ceni-
te ex
dis di-
possit
uam,
so te-
diffi-

68.
Christus
Matth. 11.
loquitur de
consequens
est, & non
omnino
praesentem.
Ezech. 19.

ad-
m te-
eas;
si tibi

cor-
ed in-
dire,
ego

endi
arti-
eccle-
culo
tens-

69.
Iustitia
Solutio

m;
po-
omo
libe-
nino
n te-
ndo
pra-
elle,
hinc

77. Responso.

Respondetur ad ultimum; si Pater, aut Dominus sciret, omnem effectum malum cessasse, & solum ex pigritia aliqua omitti petitionem venia, non haberet causam novae gravis indignationis; quod maxime verum est, quando filius aut servus non adeo communiter cum Patre, aut Domino conversatur, quotidie coram ipso comparando, & cum ipso mutua colloquia conferendo, sed ob loci distantiam, vel ex alia causa tantum per epistolam potest animum suum manifestare.

Engl.

Hoc autem pacto (inquit Lugo disp. 7. n. 226.) videtur se habere homo in hac vita cum Deo, ad quem certe, quasi per epistolam potest animum suum & desideria dirigere; non tamen ad mutua colloquia admittitur, ita ut sciat sibi nunc Deum interius loquentem assistere. Haec ille.

78.

Parum videtur referre, quod homo non loquatur Deo os ad os.

Sed quid refert, quomodo homo loquatur Deo, sive os ad os, sive per epistolam, dummodo sciat, sicut scire debet, Deum ubique sibi esse praesentem, & intima ipsius desideria melius cognoscere, quam Pater cognoscit desideria filii, mutua colloquia cum Patre quotidie conferentis?

Haud equidem inficitur, homines Deum ubique existentem per essentiam, praesentiam, & potentiam, atque scrutantem corda & renes, minus revereri, quam si scirent sibi Deum interius loquentem assistere; sed quid tum? Num ideo minori reverentia dignus, aut minus displicet ei status hominis peccatoris, quem optime novit, & quem homo peccator posset tam facile mutare, invitatus a Deo per Scripturam sacram ad Poenitentiam, quam si invitaretur per Deum immediate sibi interius loquentem? Non video sufficientem rationem disparitatis.

79.

Major videtur obligatio statim satisfaciendi inter homines, quam inter hominem & Deum.

Ideo dico, forte majorem esse obligationem, saltem indirectam, inter homines statim satisfaciendi, quam inter hominem & Deum, quia Deus perfecte cognoscit corda hominum; ac proinde dum videt jam hominem omnino cessasse a volitione libera peccati, non habet novam circa illum displicentiam, eod quod aliquamdiu maneat in peccato habituali pure puté accepto.

At verò homines, cum non judicent de occultis, praesertim merè internis, dum non vident externam venia petitionem, quando nulla causa justa subest differendi petitionem, judicant affectum internum adhuc actualiter perseverare, adeoque merito de novo indignantur.

80.

Instantia solvitur.

Deus non semper vocat ad Poenitentiam

Dices; saltem nova irreverentia est, spernere Deum vocantem, & invitantem ad Poenitentiam. Respondeo, non vocare praecipiendo, sed invitando, & consulendo. Unde sicut per se non graviter peccaret, qui Deo vocanti ad Religionem, non illico consentiret, quia non vocat praecipien-

do; similiter si se excusaret pro aliquo tempore, quando vocaret ipsum ad beatitudinem; pari ratione non peccat per se graviter, qui Deum vocantem ad Poenitentiam non exemplo sequitur.

Non dico; Deum vocantem spernit, id est, formaliter contemnit; nam indubie formalis contemptus, etiam consiliorum Dei, est gravissimum peccatum, ut alibi docetur, sed dico; Exemplo non sequitur, id est, negligit illam bonam inspirationem, absque ullo affectu actuali ad praeteritum peccatum.

Quantum ad obligationem statim eliciendi actum fidei, praesertim post amissam fidem per peccatum infidelitatis, illa admittenda, duplicem assignat disparitatem inter illum, & nostrum calum Cardinalis Lugo supra n. 231. & 232. Prima, quod fides sit magis necessaria ad bonos actus, quam actus dilectionis, aut Poenitentiae. Secunda, quod fides est quidam cultus intellectualis, quo divinam veracitatem, & auctoritatem colimus, eo modo, quo coli debet, scilicet credendo id, quod per se immediate, vel per suos ministros ac nuntios, nobis revelat; esset autem irreverentia, si Regi mihi aliquid narranti, non statim crederem, sed assensu suspensio abirem.

Quod si ulterius urgeas: Etiam bonitas divina videtur exigere, ut eam statim amemus; Respondet Eminentissimus, disparitatem esse magnam inter charitatem, & religionem; nam cultus exigit, ut quando quis occurrit Regi, aut Parenti, ei exhibeat reverentiam & honorem; at charitas non exigit, ut quando quis venit in conspectum alterius, illum amet.

Verum haec disparitates non satisfaciunt Ariaga disp. 18. n. 27. & 28. Nam imprimis, praecceptum religionis non obligat ad hoc, ut quoties sum in praesentia alterius (cui aliquo debetur honor) ego illum colam, sed solum requirit, ne aliquid faciam, quod sit contra reverentiam ei personae debitam. Hinc fit, ut, etiam si agnoscam me ubique esse coram Deo, non continuo teneor exercere actum religionis, etiam quando primò id agnosco, & quando secundò, aut tertio, aut quarto de novo id mihi occurrit: unde nec quando è somno exitor, esse me reflectam, tum me iterum quasi in conspectu Dei esse, non teneor exercere actum adorationis.

Planè non teneris, si aliquando exercuisti actum adorationis; sicuti non teneris omni momento credere, etsi proponatur obiectum sufficienter creditibile, sed sufficit semel credidisse, nisi novus actus fidei sit necessarius ratione impletionis aliorum praecceptorum, quae est obligatio per accidens, de qua hic non agitur, & similiter invenitur in actu charitatis seu Poenitentiae, quamvis forte (quod impertinens est ad propositum) major sit

praecipien- do, sed est quando trahitur ad con- solentem.

81. Disput. 6. n. 231. Lugo de sig. ter. obli- gatione. 2. de 1. & ha. miancia 1.

82. Quomodo tenet in cultu, non in affectu.

83. aliter fidei esse de & reverentia

84. non tenet in affectu

85. non tenet in affectu

fit necessitas fidei, quam charitatis, aut Penitentia.

Quod igitur controversatur est, an per se loquendo citius obliget elicere primum actum fidei, quam primum actum charitatis, aut post amissam fidem per actum infidelitatis, citius elicere novum actum fidei, quam post amissam charitatem per actum odii, aut alterius peccati mortalis, elicere novum actum charitatis.

Profecto tamen communiore sententia agere ob obligationem elicendi actum fidei, quam primum obiectum proponitur sufficienter credibilis, secus autem charitatis, quam primum Deus sufficienter proponitur ut summè amabilis; equidem qui assereret æqualem obligationem, nescio quomodo efficaciter posset redargui.

Nam quod Cardinalis dicit, fidem esse cultum quemdam intellectualem, non aliter verum est, quam fidem posse imperari à voluntate in signum excellentiæ divinæ, & nostræ submissiōis; alioquin actus fidei per se & intrinsecè honestus est, honestate virtutis à religione, cæterisque virtutibus distinctæ, adeo ut voluntas elicendi actum fidei sit laudabilis & virtuosa, licet non imperet actum fidei ex motivo religionis, vel obedientiæ, aut alterius virtutis; sed præcisè propter honestatem, quæ reperitur in hoc, quod intellectus per actum fidei adhæreat super omnia veritati divinæ. Unde voluntas illa non vocatur à Conciliis, aut Sanctis Patribus actus religionis, vel obedientiæ &c. sed actus fidei.

Confirmatur; quia non minùs honestum est, contra propriam inclinationem subijcere intellectum suum intellectui divino seu veritati divinæ, quam voluntatem suam subijcere voluntati divinæ. Similiter non minùs honestum est, adhærere per intellectum veritati divinæ, quam per voluntatem bonitati divinæ.

Vel ergo charitas non est virtus distincta à religione, & actus charitatis est quidam cultus voluntatis, vel fides est virtus distincta à religione, & actus ejus non est cultus formalis, sed ad summum materialis, quia nimirum potest imperari ex motivo religionis; sed & actus charitatis similiter imperari potest juxta illud Divi Augustini Enchir. cap. 3. *Hic si respondero, fide. spe, charitate colendum Deum. profectò dicitur es, brevius hoc dictum esse quam velis.*

Sane quemadmodum per actum fidei submittimus intellectum nostrum intellectui divino, & protestamur summam ejus veritatem & nostram fallibilitatem; ita quoque per actum charitatis submittimus voluntatem nostram voluntati divinæ, & protestamur summam ipsius bonitatem, & nostram indigentiam.

Itaque fides non est cultus formalis, sed ad summum materialis; sed & charitas talis cultus est; ergo ex hac parte nulla differentia. Si ergo est irreverentia Dei, non illico assentiri ejus dictis, sed paulisper assensum suspendere; erit irreverentia Dei, etiam ipsam non statim amare super omnia, quando sufficienter cognoscitur, ut super omnia amabilis; vel si non est irreverentia paulisper amorem suspendere, etiam non erit irreverentia tantillum suspendere assensum.

Sed quid dicemus de actu fidei, elicendo post amissam fidem per actum infidelitatis? Omnes (inquit Lugo supra n. 230.) debemus fateri, non esse eandem rationem de actu dilectionis Dei: nam si quis peccavit mortaliter, & per hoc discessit à dilectione erga Deum; immo etiam si peccaverit odio formali Dei, non tamen obligatur ad diligendum quamprimum Deum, sed satis erit, quod habeat dolorem ex metu inferni, & cum vera Attritione recipiat Sacramentum Penitentia & justificetur; quo casu licet recipiat habitum charitatis, non tamen diligit adhuc Deum, sed diligit à Deo: ille autem qui reliquit fidem, debet redire statim per verum actum fidei, ut credat actu id, quod priùs negavit. Hæcque Eminentissimus.

Rationem disparitatis assignat Arriaga supra n. 28. Qui discredidit, inquit, Deo dicenti, eo ipso illum, saltem implicite, judicat mendacem; est ergo tunc apud eum hominem Deus in mala opinione, & habet, ut sic dicam, amissam suam honorem: ergo tenetur homo ille deponere cum primum eam malam opinionem de Deo; nam si dixissem ego alteri, Deum esse mendacem, & ille hoc credidisset, sine dubio tenerer ego statim procurare; ut ille eam falsam opinionem de Deo deponeret: ergo si ego in meipso illam concepi, teneor illam statim deponere; totum enim damnum extrinsecum, quod patitur Deus, si Petrus illum judicet esse fallacem, patitur, si ego id ipsum judicem: teneor ergo statim ego deponere eum malum conceptum, non possum autem illum deponere, nisi judicando illum vera dixisse, hoc autem ipsum est jam illi credere.

Non ita contingit in aliis peccatis, quia per illa non sentio malè de Deo; ac proinde estò statim Penitentiam non habeam, non patitur quidpiam apud me bonum Dei nomen & fama: ergo etiam si teneor hæresim aut infidelitatem statim abjurare; non tamen teneor agere Penitentiam statim de quolibet peccato. Hæc ille.

At contrà, dicit aliquis; qui Deum odio habet, nonne eo ipso, implicite saltem, significat Deum esse malum? Nonne, quantum in se est, vult Deum non esse? Et verò quis magis inhonorat Deum, an qui dicit ipsum

Fides non est cultus formalis.

86. Quid dicendum de actu fidei, elicendo post amissam fidem per actum infidelitatis. Lugo.

87. Ratio disparitatis inter hunc actum, & dilectionem Dei ex Arriaga.

88. Impugnatio.

89. Impugnatio.

90. Impugnatio.

91. Impugnatio.

92. Impugnatio.

93. Impugnatio.

94. Impugnatio.

95. Impugnatio.

96. Impugnatio.

97. Impugnatio.

98. Impugnatio.

tem- precipien- do, sed ali- quando tran- sum in tang- do de con- sulendo.

81. Duplex est passio à Lugo ad signata in re obli- gatione dei, & Pa- nitentia.

82. non falsis est Arriaga

83. Hic si respondero, fide. spe, charitate colendum Deum. profectò dicitur es, brevius hoc dictum esse quam velis.

84. Hæc ille.

85. Impugnatio.

86. Impugnatio.

87. Impugnatio.

88. Impugnatio.

89. Impugnatio.

90. Impugnatio.

91. Impugnatio.

92. Impugnatio.

93. Impugnatio.

94. Impugnatio.

95. Impugnatio.

96. Impugnatio.

97. Impugnatio.

98. Impugnatio.

99. Impugnatio.

100. Impugnatio.

101. Impugnatio.

102. Impugnatio.

103. Impugnatio.

104. Impugnatio.

105. Impugnatio.

106. Impugnatio.

107. Impugnatio.

108. Impugnatio.

109. Impugnatio.

110. Impugnatio.

111. Impugnatio.

112. Impugnatio.

113. Impugnatio.

114. Impugnatio.

115. Impugnatio.

116. Impugnatio.

117. Impugnatio.

118. Impugnatio.

119. Impugnatio.

120. Impugnatio.

121. Impugnatio.

122. Impugnatio.

123. Impugnatio.

124. Impugnatio.

125. Impugnatio.

126. Impugnatio.

127. Impugnatio.

128. Impugnatio.

129. Impugnatio.

130. Impugnatio.

131. Impugnatio.

132. Impugnatio.

133. Impugnatio.

134. Impugnatio.

135. Impugnatio.

136. Impugnatio.

137. Impugnatio.

138. Impugnatio.

139. Impugnatio.

140. Impugnatio.

141. Impugnatio.

142. Impugnatio.

143. Impugnatio.

144. Impugnatio.

145. Impugnatio.

146. Impugnatio.

147. Impugnatio.

148. Impugnatio.

149. Impugnatio.

150. Impugnatio.

151. Impugnatio.

152. Impugnatio.

153. Impugnatio.

154. Impugnatio.

155. Impugnatio.

156. Impugnatio.

157. Impugnatio.

158. Impugnatio.

159. Impugnatio.

160. Impugnatio.

161. Impugnatio.

162. Impugnatio.

163. Impugnatio.

164. Impugnatio.

165. Impugnatio.

166. Impugnatio.

167. Impugnatio.

168. Impugnatio.

169. Impugnatio.

170. Impugnatio.

171. Impugnatio.

172. Impugnatio.

173. Impugnatio.

174. Impugnatio.

175. Impugnatio.

176. Impugnatio.

177. Impugnatio.

178. Impugnatio.

179. Impugnatio.

180. Impugnatio.

181. Impugnatio.

182. Impugnatio.

183. Impugnatio.

184. Impugnatio.

185. Impugnatio.

186. Impugnatio.

187. Impugnatio.

188. Impugnatio.

189. Impugnatio.

190. Impugnatio.

191. Impugnatio.

192. Impugnatio.

193. Impugnatio.

194. Impugnatio.

195. Impugnatio.

196. Impugnatio.

197. Impugnatio.

198. Impugnatio.

199. Impugnatio.

200. Impugnatio.

201. Impugnatio.

202. Impugnatio.

203. Impugnatio.

204. Impugnatio.

205. Impugnatio.

206. Impugnatio.

207. Impugnatio.

208. Impugnatio.

209. Impugnatio.

210. Impugnatio.

211. Impugnatio.

212. Impugnatio.

213. Impugnatio.

214. Impugnatio.

215. Impugnatio.

216. Impugnatio.

217. Impugnatio.

218. Impugnatio.

219. Impugnatio.

220. Impugnatio.

221. Impugnatio.

222. Impugnatio.

223. Impugnatio.

224. Impugnatio.

225. Impugnatio.

226. Impugnatio.

227. Impugnatio.

228. Impugnatio.

229. Impugnatio.

230. Impugnatio.

231. Impugnatio.

232. Impugnatio.

233. Impugnatio.

234. Impugnatio.

235. Impugnatio.

236. Impugnatio.

237. Impugnatio.

238. Impugnatio.

239. Impugnatio.

240. Impugnatio.

241. Impugnatio.

242. Impugnatio.

243. Impugnatio.

244. Impugnatio.

245. Impugnatio.

246. Impugnatio.

247. Impugnatio.

248. Impugnatio.

249. Impugnatio.

250. Impugnatio.

251. Impugnatio.

252. Impugnatio.

253. Impugnatio.

254. Impugnatio.

255. Impugnatio.

256. Impugnatio.

257. Impugnatio.

258. Impugnatio.

259. Impugnatio.

260. Impugnatio.

261. Impugnatio.

262. Impugnatio.

263. Impugnatio.

264. Impugnatio.

265. Impugnatio.

266. Impugnatio.

267. Impugnatio.

268. Impugnatio.

269. Impugnatio.

270. Impugnatio.

271. Impugnatio.

272. Impugnatio.

273. Impugnatio.

274. Impugnatio.

275. Impugnatio.

276. Impugnatio.

277. Impugnatio.

278. Impugnatio.

279. Impugnatio.

280. Impugnatio.

281. Impugnatio.

282. Impugnatio.

283. Impugnatio.

284. Impugnatio.

285. Impugnatio.

286. Impugnatio.

287. Impugnatio.

288. Impugnatio.

289. Impugnatio.

290. Impugnatio.

291. Impugnatio.

292. Impugnatio.

293. Impugnatio.

294. Impugnatio.

295. Impugnatio.

296. Impugnatio.

297. Impugnatio.

298. Impugnatio.

299. Impugnatio.

300. Impugnatio.

301. Impugnatio.

302. Impugnatio.

303. Impugnatio.

304. Impugnatio.

305. Impugnatio.

306. Impugnatio.

307. Impugnatio.

308. Impugnatio.

309. Impugnatio.

310. Impugnatio.

311. Impugnatio.

312. Impugnatio.

313. Impugnatio.

314. Impugnatio.

315. Impugnatio.

316. Impugnatio.

317. Impugnatio.

318. Impugnatio.

319. Impugnatio.

320. Impugnatio.

321. Impugnatio.

322. Impugnatio.

</

ipsum esse mendacem, & quantum in se est, destruit summam Dei veritatem, an vero qui factio suo offendit Deum esse malum, & quantum in se est, vult destruere summam Dei bonitatem, immo ipsam esse Dei?

Deinde, perjurium assertorium, nonne, quantum in ipso est, aufert summam Dei veritatem, adeoque aufert honorem Dei? Similiter idololatria, quid aliud facit, quam destruere unitatem Dei, & per consequens ejus honorem, essentiam, & existentiam? Eadem autem est ratio blasphemiae, qua proprie est injuriosa in Deum locutio, consequenter directe opponitur honori divino. Et quamquam aliqui doceant, omnem blasphemiam esse infidelitatem, alii tamen, & non contemnendi Auctores, contrarium judicant, scilicet, posse dari blasphemiam non haereticalem, quamvis sapissimè admixtam habeat infidelitatem, seu haeresim.

89. Qui ex metu mortis exterius colit idola, interius servans fidem illibatam, graviter inhonorat Deum.

Quid autem clarius, quam illum, qui ex metu mortis exterius colit idola, interius servans fidem illibatam, graviter inhonorat Deum, & peccare contra praeceptum confessionis fidei? Dices propterea, hujusmodi idololatram tantum externum, illico obligari ad restituendum Deo honorem; restituendum, inquam, per externam confessionem fidei coram Tyranno? Nonne transacta idololatria externa, hoc ipso cessat actualis inhonoratio Dei?

An teneatur ad restitutionem transacta idololatria

Cessat planè, reponit quispiam; sed manet interim ablati honor Dei apud alios, qui ex tuo facto falsam de Deo opinionem conceperunt, adeoque continuatur prius peccatum, quo Deo honorem abstulisti, quamdiu commodè potes honorem restituere, & non restituis; sicuti continuatur peccatum detractionis, peccatum contumeliae inter homines, peccatum furti, quamdiu commodè potes famam, vel honorem, aut res temporales restituere, & non restituis.

Porrò per actum internum odii Dei, seclusa infidelitate, qua homo judicat Deum esse malum, estò etiam laderetur honor Dei, non tamen nisi apud ipsum peccatorem, qui honor factis restituitur, dum cessat ab omni ejusmodi actu quod fieri potest, tamen positive necdum amet Deum, dummodo judicet ipsum super omnia amabilem.

90. Replica.

Replicatur; etiam restituitur sufficienter honor ablati per infidelitatem, si infidelis cesset ab actuali judicio, quo antea judicabat Deum esse mendacem, etsi nullum positivum actum eliciat, quo judicet illum vera dixisse.

An judicare Deum vera dixisse, sit illi credere?

Quin immo etsi foret necessarium tale judicium; unde constat, quòd hoc ipsum sit jam illi credere? Numquid quia hanc horam nolo credere, quoniam aliis negotiis incom-

possibilibus occupatus (estò etiam foret obligatio credendi) ideo judico Deum esse mendacem? Vel si prius judicium censetur virtualiter permanere, aut saltem habitualiter, & actualiter inhonorare Deum, donec per contrarium actum amoris expellatur, seu penitus destruat? Hæc sedulo recogita benigne Lector, & videbis difficultatem haud plenariè exhaustam; praesertim cum non sit peccatum grave inter homines, paululum differre restitutionem honoris.

Ad illud, quod supra dicebat Cardinalis Lugo, Attritionem cum Sacramento sufficere ad justificationem, adeoque non esse eandem rationem de actu dilectionis Dei, quamprimùm eliciendo post amissam charitatem per actum odii, aut alterius peccati mortalis, & de actu fidei, illico eliciendo post amissam fidem per actum infidelitatis. Respondeo, Attritio illa est actus dilectionis, sed imperfecta, puta actus amoris concupiscentiae, excludens voluntatem mortaliter peccandi, adeoque non magis componibilis cum odio Dei, omnique alio peccato mortali, quam infidelitas cum vero actu fidei.

Atque hæc sunt præcipua argumenta, in quibus fundant Adversarii obligationem continuè penitendi post peccatum commissum, quæ, ut patet manifestè ex dictis, non concludunt intentum. Dico, Præcipua argumenta; quia reliqua duo minoris sunt momenti, & ideo paucis verbis eis satisfacio.

Peccatum, inquit illi, est injustitia contra Deum: ergo tenetur quis statim satisfacere; sicut qui retinet rem alienam injustè, tenetur eam statim restituere.

Respondeo; peccatum regulariter non est injustitia contra Deum magis, quam contra Legislatorem humanum: non enim factis aperte declaravit Deus se in præcipiendo uti potestate dominativâ, ut sic loquar, sive dominio proprietatis, quo possit omnem actum meum, & omissionem exigere, tamquam debita ex stricta justitia, ut fuissem declaravi sect. 1. concl. 3.

Si dixeris; homicida destruit rem alienam, puta vitam hominis, cujus dominium Deus sibi soli reservavit, idque contra voluntatem ipsius Dei: ergo committit injuriam strictam contra jus Dei.

Respondet Cardinalis Lugo disp. 3. de Incar. sect. 7. n. 13. neg. Conseq. quia, inquit, non ita tollitur homo à Dei potestate, ut non maneat moraliter in ejus bonis, cum facillè possit Deus eum quoties voluerit reproducere; quod in communi prudentum æstimatione idem est, ac illum in bonis habere, sicut antea.

Sed contra, inquis: ergo etiam non committit injuriam strictam contra jus Dei, qui blasphematur.

91.

Actus dilectionis imperfectus, qui non est peccatum mortale, sed peccatum veniale, non sufficit ad justificationem, nisi sit actu dilectionis.

92.

An peccatum mortale sit in se ipsum, an sit in se ipsum, an sit in se ipsum, an sit in se ipsum.

93.

An peccatum mortale sit in se ipsum, an sit in se ipsum, an sit in se ipsum, an sit in se ipsum.

94.

An peccatum mortale sit in se ipsum, an sit in se ipsum, an sit in se ipsum, an sit in se ipsum.

95.

An peccatum mortale sit in se ipsum, an sit in se ipsum, an sit in se ipsum, an sit in se ipsum.

blasphemando, aut alio medio destruit honorem Dei, cum facile possit Deus illum honorem recuperare, quod in communi prudentum affirmatione idem est, ac illum in bonis habere sicut antea: & tamen Eminentissimus ibidem n. 116. sic inquit: Si secundo modo contingat peccari ex contemptu Dei, & ex intentione eum inhonorandi, tunc etiam dupliciter id fieri potest. Primum ex indigna existimatione de Deo, quam in mente habet homo, & quam testari vult per illam externam inhonorationem, & tunc transeat committi veram injuriam contra Dei honorem. Hæc ille. Ergo similiter potest transire, quod homicida committit injuriam strictam contra jus Dei.

Potest omnino; sed quid tum? Non enim negamus, peccatum aliquod ex speciali sua ratione, & materia subiecta, posse esse injuriam strictam contra jus Dei, sed tantum affirmamus peccatum ex ratione sua generica, quatenus videlicet est contra prohibitionem seu legem divinam, neutiquam participare speciale malitiam strictæ injuriæ contra Deum.

Arguis rursus; qui furatur equum alienum, facit veram injuriam homini: ergo etiam Deo, qui habet majus jus, quam ipse homo.

Respondeo neg. Conseq. quia per hoc, quod aufero equum, aut aliam rem externam ab homine rationabiliter invito, Deus non perdit suum dominium in illam rem, ut palam & in aperto est, sicut bene ille homo. Illa ergo ablatio tantum est contra præceptum Dei: *Non furtum facies*. Veluti furtum illud non esset injuria respectu Principis, qui illud prohibuit, sed sola inobedientia, quamvis respectu hominis foret injuria.

Nonne si Princeps projiceret pecuniam in populo eâ lege, ut esset primò occupantis, fieret injuria Principi? si ego hanc pecuniam à proximo meo, qui primò eam occupasset, vi extorquerem? Certum est quod non, sed tantum fieret injuria proximo, à quo vi extorqueretur.

Atque ut omne peccatum esset injuria strictè dicta respectu Dei, adhuc negaretur hæc Consequentia: ergo tenetur peccator statim post commissum peccatum pœnitere, de qua egimus sect. 1. concl. 3. vide ibi dicta.

Obligatio nostra (inquit Arriaga disp. 18. nu. 23.) est tantum ad semel habendam Contritionem, aut amorem Dei; per hoc autem quod ego potius hodie, quam cras efficiam illam amorem, nihil plus minusve do Deo, quia semel tantum pro unica vice erat habiturus illam; atrento autem præcisè jure justitiæ, non videtur esse res gravis mo-

menti, quod hodie detur, vel cras; maxime cum Deus, qui ab æterno videt res futuras hodie ac heri existentes, ideoque æqualem per totam æternitatem habet voluptatem ex bono opere, quod prævidet futurum post mille annos, ac quod vidit futurum ab initio mundi: ergo nihil omnino fit in damnum ipsius ex dilatione ejus satisfactionis.

At in rebus quæ habent usum continuam, & respectu hominum sunt bonæ, pallium, agri, pecunia &c. sine dubio ea dilatio est nociva, quia & impedit partem usûs, aut opportunitatem utendi juxta placitum; ideoque dilatio est contra justitiam, nisi dominus illius rei cedat jure suo in eam accelerationem restitutionis, aut satisfactionis. Hæc ille.

Sed interrogo ego unum verbum: Obligatio illa ad semel habendam Contritionem, est obligatio strictæ justitiæ, vel alterius virtutis? Strictæ, inquis, justitiæ; sic enim docet Arriaga tom. 1. disp. 31. n. 48. ibi: Dico quartò: Nos tenemur ex justitia ad eam satisfactionem, quam possumus. Et n. 49. ibi: Omnis justitiæ violatio obligat ad restitutionem, ut per se est certum, ergo cum supposuerimus omne peccatum esse contra justitiam, ex omni erimus obligati ad restitutionem.

At contra: vel per quodlibet peccatum inferitur Deo aliquod damnum extrinsecum, quod transacto peccato continuatur, vel non; si primum: ergo statim teneor ad restitutionem, ut patet in humanis; si posterius elegeris: ergo non teneor ad restitutionem; quia restitutio non est nisi ad refarciendum damnum. Quippe si ego furatus fuero 100. aureos à Petro, & Paulus continuo Petro illos restituat, ad nihil ego obligor Petro, quia actio mea amplius non est damnificativa. Ergo si peccatum transactum amplius non damnificat Deum, non teneor Deo ex justitia quidpiam restituere, quamvis Deus propter peccatum præteritum possit justè mihi pœnam infligere, & ego ex justitia teneor sustinere. Sed tunc illa obligatio nascitur ex sententia justa Dei, non tamen nascitur ex ipso peccato immediatè, antequam per sententiam Dei exigatur.

Respondet Arriaga suprâ n. 50. dubium valde esse, an omne peccatum, quod est contra justitiam, est aliud non intulerit damnum, quam usum ipsius rei invito domino, non obliget ad satisfactionem, ut similiter homo tantumdem refundat, quantum valuit ille usus.

Et certè si utens indè fuerit ditior factus, haud dubiè tenetur; quidquid verò sit de alijs materijs, certè quando alterum contra justitiam offendit per injuriam, omnes omnino homines videntur supponere esse obligationem illum placandi, eique satisfaciendi, ut

97. Examinatur doctrina Arriagæ de proposito calu.

Objectio,

98. Responso Arriagæ

obli- men- vir- & con- milit- habi- moris sedu- diffic- fertim mines, 91. 92. 93. 94. Impugn- tur.

molestiam illam, quam ei intulit per actionem illam injustam, compenset. Huculque Arriaga.

Sententia
Auctoris
peccatum
contra iu-
sticiam non
obligare ad
restitutionem,
si iam
cessaverit
omne dam-
num.

Credat qui volit; mea sententia est, nullum peccatum, quod est contra iustitiam, obligare ad satisfactionem seu restitutionem, nisi aliquid intulerit damnum, quod nondum planè cessat. Et certè qui alienà pecunià negotiatu fuerit, & ex illo usu ditior factus, minimè obligatur lucrum illud suæ industriæ (nisi dominus æquale lucrum accepisset) restituere. Ita communiter Theologi.

99.
Arguitur
contra res-
ponsum
Arriaga.

Circa hoc autem quod additur de compensatione molestia, quæro, an actione transactâ adhuc maneat molestia, v. g. aliquis dat Regi alapam, & dicit ei: *Tu es infamis*, peccat contra iustitiam (inquit Arriaga supra n. 46.) estò nullum credat dicenti, & consequenter estò nullum aliud damnum extrinsecum inde Regi sequatur; inquiri ego, molestia illa, quam talis percussor intulit Regi per suam actionem injuriosam, cessat ex toto cessante percussione, vel non? Si cessat, cur obligor ex iustitia restituere? Siquidem iustitia definitur à Jurisconsulto L. *iustitia* ff. de iustitia & Jure: *constans ac perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi*. Jam autem supponitur percussus, cessante percussione, totum suum jus habere, quod antea habuit: si enim aliquid deesset, id foret carentia illius molestia; atqui percussus caret ex toto illâ molestiâ, ergo nihil deest: ergo nihil restat compensandum, sive ad æqualitatem reddendum, cum nulla amplius sit inæqualitas.

Sin autem molestia non cesset adæquatè cessante percussione, indubiè percussor tenetur restituere, quod, & quantum necessarium est ad tollendam adæquatè illam molestiam, idque statim, eo modo quo tenetur restituere damnum illatum in pecuniâ, aut aliis rebus temporalibus. Cum ergo non cesset molestia Regi illata per alapam, cessante præcisè percussione; nam molestum est Regi, se, vel apud solum percussorem, vilius æstimari, quàm par est, non mirum si omnes homines supponant esse obligationem Regem placandi, eique satisfaciendi per humilem veniæ petitionem.

100.
An per
quodlibet
peccatum
Deus quasi
colaphizetur.

Sed numquid per quodlibet peccatum Deus quasi colaphizatur? Cum peccator Deum (inquit Arriaga supra) sibi præsentem, graviterque imperantem contemnat, & quasi in contemptum faciat in ejus præsentia id, quod Deo gravissimum est, ac quasi eum colaphizet, ut bene de negatione Petri dixit Drogo Holtiensis Sermone de Passione Domini (quod ad omnia peccata commune est) non video quid ei peccato desit, ut vera & propria sit injuria Dei. Hæc ille.

Quæ si vera sunt, quomodo non statim post peccatum commissum obligor satisfacere,

saltem per veniæ petitionem? Nam sine illa non auferitur inhonoratio Dei, sicut non auferitur inhonoratio Regis, quem alapâ percussit, nisi per aliquod externum signum reverentiæ, ad minus per veniæ petitionem.

Dixi: *Saltem per veniæ petitionem*; nam licet illa minimè sufficiat ad satisfaciendum pro offensa, & placandum Deum rationabiliter iratum, sed ulterius requiritur Contritio charitate perfecta, vel Attritio cum Sacramento; equidem satis est ad auferendâ inhonoratone, quam solum ex iustitia strictè dicta tenetur auferre. Sicuti fur non debet ex iustitia, nisi reddere librum Petro ablatum, licet hoc solum non sit satis ad placandum Petrum rationabiliter iratum propter offensam.

Venio ad ultimam objectionem, quæ desumitur ex periculo damnationis: in re, inquit Adversarij, tanti momenti non debet homo se exponere periculo morali damnationis; quale est occurus mortis, antequam possit agere Penitentiam.

Verùm quis non videt, satis solidè posse negari hujusmodi periculum? Quippe ex milleis peccatoribus vix unus reperitur, qui statim post commissum peccatum moritur, antequam possit agere Penitentiam. Alioquin hoc argumentum probaret, Baptisum non posse differri, saltem in parvulis, cum possint repente mori: & tamen certum est, posse per aliquos dies differri.

Fatendum ergo est, loquendo de obligatione gravi, non teneri hominem ad diligentiam metaphysicam, etiam circa ea, quæ spectant ad salutem æternam, sed ad diligentiam moralem & humanam. Quamvis autem in communi certum sit, aliquos mori absque Penitentia spatio; de hoc tamen homine hic & nunc, non est morale periculum dum bene valet, & non timet aliunde mortem ab inimicis, vel naufragio &c.

Sic etiam certum videtur in communi, quod aliqui baptizentur invalidè, vel ex defectu intentionis, vel formæ; non est tamen morale dubium hic & nunc de hoc homine, & ideo nec debet, nec potest repeti ejus Baptisus, etiamsi sit parvulus, & in mortis articulo constitutus: sufficit enim moralis illa certitudo, quæ periculum morale excludit, licet non metaphysicum. Ita Lugo disp. 7. n. 228.

Consimiliter, licet certum videatur in communi, quod aliqui invalidè absolvantur, vel ex defectu potestatis, vel intentionis in absolvente, vel etiam ex defectu dispositionis in penitente, fieri tamen potest, ut non sit morale dubium hic & nunc de hoc homine, & ideo non debet pluribus confiteri, enim constitutus in mortis articulo; sufficit enim illa moralis certitudo, quæ periculum morale excludit, licet non metaphysicum.

Hinc

Hinc non est audiendus Arriaga disp. 17. n. 28. ubi sic ait: Secundò habet (pœnitens) duo alia capita dubitandi (de valore Absolutionis) in quibus ipse non potest ullam nec moralem habere certitudinem, nempe utrùm Confessarius sit verus Sacerdos; secundò, utrùm habeat intentionem requisitam.

Quæ utique doctrina, si vera foret, sequeretur me nullam, nec moralem habere certitudinem, an hostia, quam Sacerdos proponit populo adorandam, sit validè consecrata, & per consequens me prudenter posse dicere: *Fœnis non est consecrata*; adeoque me non posse absolutè eam adorare, sed tantùm sub conditione, quod est contra praxim totius Ecclesiæ.

Quidquid sit de istis instantiis: nonne qui longam navigationem suscipit, æquali se exponit periculo vitæ temporalis, immo longè majori? Sanè incomparabiliter plures passus sunt naufragium, quàm inter Christianos mortui repenti, immediatè post ipsum peccatum actuale, antequam haberent locum eliciendi Contritionem charitate perfectam, aut contenti; & tamen infinitè propè major est numerus peccantium, quàm navigantium.

Sicuti ergo illi navigantes non peccant peccato suicidii, quia periculum censetur remorum, adeoque non censetur velle propriam mortem corporalem, quæ per accidens sequitur: pari & majori fundamentò, illi impenitentes non peccant novo peccato mortali contra virtutem sp̄i, quia periculum mortis censetur nimis remotum; adeoque nequidem interpretativè censetur velle propriam damnationem æternam, quæ planè per accidens consequitur.

Interim tamen, si hic & nunc occurreret periculum proximè mortis corporalis, & per consequens æternæ damnationis, indubiè teneretur peccator statim post commissum peccatum pœnitere, idque sufficienter ad justificationem, ut patet ex dictis conclus. præced. Per se autem & regulariter, non agnoscimus obligationem statim post commissum peccatum pœnitendi, sub novo peccato, saltem mortali.

Quærit à me, pro quo ergo tempore obliget Pœnitentia, sub novo peccato mortali? Respondeo ut prius, saltem in periculo proximo mortis; an etiam in vita, quando & quoties, non satis constat: quapropter erit

CONCLUSIO IV.

Nequit certò determinari, an, quando, & quoties in vita, extra periculum seu articulum mortis, per se obliget Pœnitentia, sub novo peccato mortali.

Nota ly *Per se*, id est; non ratione alterius, sed præcisè ex natura rei, & secluso præcepto positivo. Nam certum est, Pœnitentiam sæpè sæpius per accidens obligare, ratione aliorum præceptorum, v. g. Confessionis; Communionis, administrationis Sacramentorum; & similia, quæ vel simpliciter, vel saltem ad bene esse requirunt Pœnitentiam. Simpliciter, inquam, ut Confessio, cujus pars quasi materialis & essentialis est Contritio, vel saltem ad bene esse, ut Communio, quæ ut debetè & sine novo peccato fiat, postulat statim gratiæ, ad quem assequendum universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore necessaria fuit Pœnitentia.

Consimiliter, per accidens tantùm obligat Pœnitentia, quando creditur necessaria ad vincendam gravem aliquam tentationem, v. g. contra castitatem, dum videlicet voluntas per præcedens peccatum fornicationis nimium inclinata, moraliter certò rursus peccabit eodem peccato, nisi prius peccatum per Pœnitentiam retractet. In his circumstantiis esse obligationem pœnitendi, apertissimùm est, eodem planè modo; quò ab omnibus admittitur obligatio orandi; jejunandi &c. quando hæc opera creduntur necessaria ad eundem finem: qui enim præcipit finem, præcipit etiam media necessaria, sive per se, sive per accidens, dummodo sine illis non possit finis obtineri. Interim hæc obligatio non oritur ex præcepto orationis, ex præcepto jejunii, aut Pœnitentiæ, sed ex præcepto castitatis, sive non fornicandi.

De hujusmodi igitur obligatione pœnitendi merè per accidens, & planè incerta, quandoquidem unus magis, quàm alter possit resistere tentationibus per auxilia gratiæ actualis, sine retractione peccati præteriti; unus etiam plures, quàm alius habeat tentationes, & occasiones peccandi; de hac, inquam, & alia quacumque simili obligatione, in præsentì duximus non disputandum: sed de sola naturali, seu connaturali obligatione pœnitendi, in quantum scilicet Pœnitentia est necessaria ad evitandum contemptum Dei, & recuperandam ejus amicitiam, per peccatum mortale

106. Pœnitentia sæpè obligat per accidens, ratione aliorum præceptorum.

Pœnitentia tantùm per accidens obligat, quando creditur necessaria ad vincendam aliquam gravem tentationem.

107. De hac obligatione non loquitur Concil.

sed de obligatione naturali, quæ supponit gratiam amissam per peccatum mortale.

delu- 107. Ubi nota, quod de peccato mortali damna- 107. Non tenetur homo ad diligenti- 107. In articulo mortis tenetur de- 107. In articulo mortis tenetur de-

